

Kanttekeningen

bij de Wet verontreiniging oppervlaktewateren met de provinciale regelingen ter uitvoering van deze wet*

'Moeten wij ons zelve niet soms overschatten om kracht te hebben iets voort te willen brengen'

Couperus

Inleiding

Wat beschroomd heb ik de uitnodiging van het bestuur van de NVA aanvaard om hier een voordracht te houden over een onderwerp dat weliswaar vrij aktueel is maar waarvan een technisch-beleidsambtenaar uit de regionale overheidsfeer, nog afgezien van het beschikbare korte tijdsbestek, niet meer dan een onevenwichtige

ING. J. C. PLAS

Hoogheemraadschap van de
Uitwaterende Sluizen in
Kennemerland en West-Friesland

fragmentarische indruk kan geven.

Toch heb ik gemeend dat het de moeite van het proberen waard zou kunnen zijn, omdat mijns inziens sprake is van een stuk wetgeving met uitvoering, waarvan de positieve invloed voor het hele land, door de georganiseerde aanpak van het oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer en de afvalwaterbestrijding, duidelijk merkbaar is. Deze positieve invloed gaat uit boven de negatieve aspecten van de regelingen, naar aanleiding waarvan echter gesignaleerd moet worden dat er alle aanleiding is om vele zaken nader te bezien en aan te passen of te wijzigen.

In een bijeenkomst van onze vereniging op 24 november 1970 te Utrecht heb ik gepleit voor aanpassing van beleidstechniek om te kunnen komen tot afdoende — en dat betekent ook optimale — maatregelen tot bescherming van de oppervlaktewateren. Van de door mij toen bedoelde beïnvloeding is niet zoveel terechtgekomen maar in het geloof en vertrouwen dat de aanhouder wint of ten minste iets bereikt, wil ik ook nu weer een poging doen ter bevordering van het in onze vereniging ontwikkelen van positief gerichte kritische krachten welke bijdragen tot de nodige aanpassingen van de wet en de daarop gebaseerde regelingen. In het kader van de voorbereiding voor deze voordracht heb ik de parlementaire behandeling van het ontwerp van de WVO er nog eens op nageslagen. Daarbij werd ik weer getroffen door het harde oordeel dat de heer ir. Baas op november 1969 in de Eerste Kamer der Staten-Generaal over het wetsontwerp uitsprak.

* Voordracht, gehouden op het symposium van Koninklijke Vlaamse Ingenieursvereniging en de NVA, op 20 november 1974 te Breda.

Baas signaleerde mijn inziens terecht het ontbreken van een streven naar minimum investeringen. Uit het wetsontwerp zou geen visie spreken en creatieve gedachten zouden ontbreken.

Voorts stelde Baas dat de provinciale grenzen geen waterstaatkundige grenzen zijn en dat de provinciale verantwoordelijkheid en -indeling voor deze materie niet meer toepasbaar zou zijn. Tot slot van deze aanhalingen van het genoemde kamerlid wil ik vermelden dat hij vergeefs heeft gepleit voor een gezonder subsidiesysteem, nl. 20 % bijdrage van het rijk in investeringskosten van zuiveringstechnische werken.

De heer Baas heeft tegen aanneming van de WVO gestemd maar, zo als eerder gezegd, die wet is er naar ik meen gelukkig wel gekomen. Maar de vele publikaties leren ons, voor zover we dat niet uit eigen praktijk weten, dat tekortkomingen als door ir. Baas genoemd, in toenemende mate een belemmering gaan vormen voor een optimale uitvoering van de passieve en actieve taken betreffende het kwaliteitsbeheer van de oppervlaktewateren.

Vormgeving en organisatie

Thans, nu in eerste aanleg uitvoering is gegeven aan de in het kader van de WVO op te zetten organisatie van het kwaliteitsbeheer van de oppervlaktewateren, kunnen we het volgende vaststellen.

T.a.v. de 'niet rijkswateren'

1. Drie provincies hebben het oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer aan zich gehouden en de actieve zuiveringstaak op zich genomen.
2. Een zevental zgn. zuiveringsschappen is opgericht en werd belast met het actieve en passieve oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer. In deze gevallen is het kwaliteitsbeheer losgemaakt of los gebleven van het kwantiteitsbeheer over de oppervlaktewateren.

Bij het plaatsen van kanttekeningen met betrekking tot hiervoor vermelde organisatiesituaties bevind ik me, voor zover daaraan kritische aspecten verbonden zijn, in het goede gezelschap van bv. de *Minister van Verkeer en Waterstaat* (brief van het Ministerie 8-4-1974 ter beantwoording van vragen van leden van de 1e Kamer der Staten-Generaal); de *Unie van Waterschappen* (waterschapsbevelingen 5.9.73/17 - Dreigt de best. org. van de afvalwaterzuivering een chaos te worden?); de *studie-commissie waterschappen* waarvan het rapport 'het waterschap en zijn toekomst' pas zeer onlangs openbaar is geworden.

3. Aan 30 waterschappen, mede belast met kwantiteitsbeheer van oppervlaktewateren in onder hun beheer staande gebieden, is het actieve en passieve oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer opgedragen.

Van de bedoelde waterschappen kunnen mijns inziens slechts een vijftal voldoen aan de eisen welke in nog steeds toenemende mate zullen worden gesteld aan een optimaal waterbeheer in ons land. Alleen deze vijf organisaties passen in een conceptie waarin een einde is gemaakt aan het veel te verbrokkelde waterkwaliteitsbeheer in Nederland.

Bij de hiervoor bedoelde conceptie moet uitgangspunt zijn dat ons land ingedeeld kan worden in een drietal hydrologische hoofdgebieden, waarin kwantiteits- en kwaliteitsaspecten in één coördinatie orgaan voor elk van de 3 gebieden kunnen worden behandeld.

Willen de waterschappen daarbij, maar ook bij vele andere zaken, de hun toekomstige belangrijke rol kunnen spelen dan moeten zij in grote verbanden worden opgezet. Hier en daar is gesteld dat het waterkwaliteitsbeheer in Nederland zelfs *nodeloos* te verbrokkeld zou zijn. Ik meen dat dit in het algemeen ten aanzien van het begrip 'nodeloos' niet kan worden onderschreven. De bestaande grote waterschappen zijn nu belast met oppervlaktewaterkwantiteits- en kwaliteitsbeheer (dit laatste grotendeels in het kader van de WVO). Een dergelijk beheer werd door deze organen trouwens in vier gevallen al voor de inwerkingtreding van de WVO uitgeoefend op grond van provinciale regelingen.

Maar aangezien dergelijke waterschappen niet in voldoende mate aanwezig waren en dat nog niet het geval is, kunnen de gevonden andere oplossingen mijns inziens in het algemeen als *noodzakelijke overgangssituaties* worden bestempeld. Het ontbreken van een 20-tal hoofdwaterschappen, als bedoeld in het rapport van de studiecommissie waterschappen 1974 is uiteraard geen tekortkoming van WVO. Wel moet worden geconstateerd dat door dit ontbreken een optimale organisatie-opzet van het actieve en passieve oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer *niet* bij de uitvoering van de WVO is gerealiseerd. Thans hebben we zelfs, met inbegrip van het rijk en deze dan als één beheerder gezien, te maken met 41 oppervlaktewaterkwaliteitsbeheerders.

Overigens moet ik opmerken dat er nog steeds — ja zelfs in wat toenemende mate — van verschillende kanten blijkt wordt gegeven van onvoldoende inzicht in de bijzondere geschiktheid, die de zo functioneel gebleken organisatie en bestuursstructuur van het grote waterschap

als doelcorporatie heeft voor uitoefening van de waterkwaliteitszorg in het kader van een zo groot mogelijke eenheid van waterbeheer.

In een dit jaar verschenen rapport van een werkgroep milieuhellingen van de PvdA, wordt ervoor gepleit, dat overal de provincies zelf de zuiveringstaak ter hand nemen, terwijl het rapport nota bene zelf op blz. 20 een van de gevaren daarvan signaleert, nl. dat bepaalde provincies om de industrievestiging te stimuleren bij hantering van het vergunningenbeleid een 'soepele' opstelling zouden kunnen kiezen. Ook in de gemeentelijke kring worden geluiden geproduceerd die, mijns inziens volkomen ten onrechte, wantrouwen wekken tegen de waterschaps-oppervlaktewaterkwaliteitsbeheerder die het industrievestigingsbeleid van een gemeentebestuur mee zou kunnen bepalen.

Hier en daar durft men zelfs te stellen dat het kwaliteitsbeheer beter thuis zou horen bij de gewesten.

Kreten als 'het hoogheemraadschap mag algemeen belang *niet* ondergeschikt maken aan waterstaatsbelang', zullen wellicht op het eerste oordeel bij de leek een ferme indruk maken, op degenen die het werkelijk ernst is met het oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer — een beheer dat zich dient te houden aan openbaar vast te stellen en aan goedkeuring onderworpen normen — moeten dit soort uitlatingen toch op zijn minst een weinig overtuigende indruk maken.

Ik meen te mogen veronderstellen dat in de kring van onze vereniging, waar men toch bekend moet zijn met het verleden en het in het algemeen niet toereikende beleid van de gemeenten met betrekking tot de afvalwaterbestrijding en behandeling; waar men veelal zelf zal zijn geconfronteerd met aspecten van industrievestigingsbeleid van de zgn. algemene democratieën en de zorg van de kwaliteit van het oppervlaktewater; men het toch als uitgesproken wenselijk zal zien dat — om het voorzichtig uit te drukken — een doelcorporatie als het waterschap in de meest uitgebreide zin van het woord het waterkwaliteitsbeheer uitoefent.

Dat beheer wordt dan nl. gevoerd binnen door het provinciaal bestuur te stellen of goed te keuren normen en staat geheel ten dienste van de gemeenten die in het kader van de wet op de ruimtelijke ordening in eerste instantie verantwoordelijk zijn voor de bestemming van gronden en wateren in hun gebieden.

Na mijn opmerkingen over de regionale vormgeving en organisatie nu iets over de *rijkswateren*.

Artikel 3 van de WVO bepaalt dat voor de

oppervlaktewateren onder beheer van het Rijk een vergunning als bedoeld in artikel 1, 1e en 3e lid, wordt geweigerd, gewijzigd of ingetrokken door of vanwege de minister van Verkeer en Waterstaat.

Wel kunnen zgn. rijkswateren door aanwijzing bij of krachtens Algemene Maatregel van Bestuur onder het provinciale kwaliteitsbeheer worden gebracht of door besluiten van provinciale staten onder regionaal oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer gesteld.

Het begrip beheer heeft inmiddels al — overigens in de praktijk wel op te lossen — problemen opgeroepen bijv. ten aanzien van sloten langs rijkswegen. Het kwaliteitsbeheer van de rijkswateren wordt namens de Minister van Verkeer en Waterstaat uitgeoefend door een aantal rijkswaterstaats-directies; zo hebben onder meer provinciale directies van RWS terzake een beheerstaak gekregen.

Ik meen dat dit toch ook vrij *gedecentraliseerde* beheer over de rijkswateren, waarin weliswaar het RIZA een belangrijke adviserende en coördinerende rol speelt, teveel verspreide aandacht van de RWS-ambtenaren vraagt omdat ze zich daadwerkelijk met talloze betrekkelijk kleine beheerszaken moeten bemoeien.

Het is mijns inziens zeer wenselijk dat RWS uitvoering van de kleine beheerstaken opdraagt aan de regionale waterkwaliteitsbeheerders, die dat beheer dan in het kader van door het rijk te stellen richtlijnen uitvoeren en daarvan regelmatig verantwoording afleggen.

Zo wordt niet alleen een meer optimale uitoefening van het dagelijks waterkwaliteitsbeheer verkregen, maar krijgt het rijk gelegenheid tot het ontwikkelen van de nodige kracht voor het helpen oplossen van de problemen van groot formaat.

Uitvoering van de taken met betrekking tot het beheer van de kwaliteit van de oppervlaktewateren en de bestrijding van de waterverontreiniging

Het vergunningenbeleid

Alhoewel dit in de WVO primair wordt gesteld (artikel 1, eerste lid van de wet verbiedt nl. het zonder vergunning lozen van afvalstoffen, verontreinigende of schadelijke stoffen in welke vorm ook met behulp van een *daartoe bestemd werk*) wordt nog steeds te weinig een krachtig landelijk beleid gevoerd dat is gericht op het stimuleren van het beperken van bedrijfsafvalwaterlozingen.

Het zonder vergunning lozen op oppervlaktewater van afvalstoffen op andere (echter aan te geven) wijze dan met behulp van een daartoe bestemd werk kan bij AmvB worden verboden.

Eveneens kan bij AmvB worden bepaald dat op welke wijze dan ook het brengen van aan te geven soorten van stoffen in oppervlaktewateren is verboden.

Wellicht is het wat kenmerkend voor het gebrek aan landelijke stimulering van het vergunningenbeleid dat tot heden, 10 jaar na de indiening van het ontwerp van wet bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal, en praktisch 4 jaar na de inwerkingtreding van de wet, een dergelijke AmvB nog niet is afgekondigd*.

Daarentegen zijn we onlangs geconfronteerd met het treurige verschijnsel dat de Apeldoornse kantonrechter een bedrijf vrijspak ondanks het zonder vergunning veroorzaken van oppervlaktewaterverontreiniging, aangezien dit geschiedde door middel van een riolering, die naar de opvatting van de rechter niet *bestemd* was voor afvoer van de stoffen waardoor de waterverontreiniging was veroorzaakt.

Het is te wensen dat in hoger beroep op korte termijn althans op dit punt de nodige duidelijkheid wordt geschapen.

Het maken en exploiteren van afvalwaterzuiveringstechnische werken

Zowel voor de overheid als voor het bedrijfsleven dient dit taakonderdeel als wel belangrijk, maar toch duidelijk als secundair te worden aangemerkt.

In de eerste plaats komt voor de overheid het vergunningenbeleid en voor de industrie de *sanering* van de lozingen.

Het zo kostbare en spectaculaire werk dat is verbonden aan het ontwerpen, bouwen en beheren van afvalwaterzuiveringstechnische werken heeft een in verhouding veel te grote belangstelling tot zich getrokken. Ik stel bewust niet dat het in verhouding te veel *aandacht* zou hebben gekregen of krijgt.

Met betrekking tot het laatste is zelfs sprake van beslist *onvoldoende* coördinatie in landelijk verband. De STORA acht ik weinig meer dan een instrument waarmee we hopelijk niet al te veel achter geraken bij de technisch/technologische ontwikkelingen.

Voor wat de noodzakelijke zorgvuldigheid van de voorbereiding van de werken betreft moet worden gesignaleerd dat deze in vele gevallen is verstoord of dreigt te worden verstoord door de voorwaarden die in het kader van subsidiatoezeggingen — bijv. bij de aanv. werkgelegenheidsprojecten — worden gesteld.

In het kader van de golven der publieke belangstelling inzake energiebesparing door

* Inmiddels is afgekondigd het Koninklijk Besluit van 28 november 1974, houdende vaststelling van het Uitvoeringsbesluit artikel 1, derde lid WVO. Het besluit is op 1 december 1974 in werking getreden.

'eigen' energie-opwekking e.d., worden ten aanzien van afvalwaterzuiveringstechnische werken beslissingen genomen die in elk geval niet zijn gebaseerd op een zorgvuldige herbezinning op *alle* aspecten die met afvalwaterzuivering hebben te maken. Sanering van deze situatie acht ik gewenst en wel in de eerste plaats door aanzienlijke versterking van taak en positie van RWS — vooral van het RIZA.

Dat is ook de reden dat ik eerder heb bepleit om bepaalde rijksbeheerstaken over te laten aan de regionale organen.

De belangrijkste aanzet tot realisering van een coördinerende en stimulerende rol van de rijksoverheid acht ik het toekennen van bijdragen uit de algemene middelen van het Rijk in de kapitaalkosten van de afvalwaterzuiveringstechnische werken.

Taakscheiding rioleren en afvalwaterzuivering

Ik wil in mijn betoog als kanttekening bij dit onderwerp stellen dat, alhoewel er praktisch hanteerbare richtlijnen zijn, deze bepaald niet algemeen in het land worden toegepast. Ook op dit punt ontbreekt de nodige landelijke (lees Rijks-) kracht tot coördinatie.

de gemeentelijke rioleringen

Alhoewel naar algemene opvatting de gemeente zorg dient te dragen voor het aanleggen en onderhouden van rioleringswerken, is het een tekortkoming van de wettelijke regelen met betrekking tot het oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer dat een formele verplichting tot rioleren voor de gemeenten ontbreekt.

Waar overigens de gemeente wel de taak van het rioleren ter hand heeft genomen legt de WVO, krachtens het gestelde in artikel 1 lid 2 van de wet, op het gemeentebestuur een helaas verwarrend grote verantwoordelijkheid.

Immers het gemeentebestuur dient in principe de lozing van afvalstoffen op de gemeentelijke riolering te regelen, waarbij echter rekening gehouden moet worden met voorschriften welke de kwaliteitsbeheerder van het oppervlaktewater en/of de beheerder van het afvalwaterzuiveringstechnisch werk geeft. Hier geeft de wetgever een mijns inziens betreuzwaardige mogelijkheid tot — om het voorzichtig te stellen — niet optimale benadering van de afvalwaterlozingsproblemen geschapen.

Door allerlei omstandigheden is er thans landelijk een ontwikkeling gaande waarbij de gemeenten het punt van de vergunningverlening voor en de controle op afvalwaterlozingen naar de gemeentelijke rioleringen gaan zien als een zaak welke de *gemeentelijke autonomie* aangaat.

Een eerste voorbeeld daarvan is de zgn. model-lozingsverordening riolering. Een verordening welke in overleg tussen de VNG en de Unie van Waterschappen tot stand kwam. Het nummer waaronder het zeer onlangs verscheen in de zgn. Groene reeks van de VNG, namelijk nr. 13, is voor mij een symbool van niet gelukkige benadering van de problemen.

Een tweede, veel sprekender voorbeeld, is de onlangs verschenen brochure 'Gemeente en milieu' van de VNG.

Op blz. 73 treffen we de volgende passage aan:

'Het is duidelijk dat voor een juiste hantering van een lozingsverordening terzake kundig personeel belast zal moeten worden met het toezicht op de naleving van het gestelde in een lozingsvergunning. Zeker niet elke gemeente zal in staat zijn een dergelijke deskundigheid binnen de gelederen te halen.

In dit geval zal de waterbeheerder (Rijk, provincie, waterschap of zuiveringsschap) van advies kunnen dienen bij het opstellen van een lozingsvergunning welke aan de plaatselijke omstandigheden is aangepast.

Anderzijds dienen de gemeenten er met klem tegen te waken dat de waterbeheerder volstrekt autonome gemeentelijke aangelegenheden, zoals bijv. het industriële vestigingsbeleid, gaat bepalen. Het is daartoe van belang dat de gemeenten, al dan niet in regionaal verband, in staat zijn met eigen personeel of ingehuurde deskundigen zelf lozingsvergunningen op te stellen en in geval van een verschil in inzicht met de waterbeheerder het nodige tegenspel kunnen bieden.

Hierbij doet zich opnieuw het belang gevoelen van een gebundeld gemeentelijk optreden in dezen in regionaal verband.' En dan te bedenken dat *één van de redenen* tot reorganisatie van het Engelse waterbeheer blijkt het regerings-reorganisatievoorstel van 2 december 1971 de volgende was:

The governments conclusions

19. 'Another weakness, which is of growing importance, is the division of responsibility for the control of industrial pollutants, where these are discharged to public sewers, between the sewerage authority and the river authority'.

De verantwoordelijkheid voor het toezicht op de bedrijfsafvalwaterlozingen wordt dan in Engeland aan de plaatselijke overheid (de gemeente) *ontnomen* en *opgedragen* aan de waterbeheerder.

Heffingen

In het algemeen worden heffingen nog slechts opgelegd op basis van de lozing

van zuurstofbindende afvalstoffen waarbij de eenheid van vervuilingswaarde wordt uitgedrukt in i.e.

In 1974 varieert het tarief van f 8,60 tot f 18,24 per i.e. voor de provinciale en regionale organen. Voor 1975 zijn hier en daar bedragen tot ver boven f 20,— genoemd. Het rijkstarief in 1974 bedraagt f 11,— voor lozing per i.e. op zoet water en f 5,— voor lozing per i.e. op zout water. Bij dit punt kunnen alleen al zoveel kanttekeningen worden geplaatst dat het urenlange voordrachten en dagenlange discussies zou rechtvaardigen.

In de memorie van toelichting op de rijksbegroting 1975 bij het hoofdstuk Verkeer en Waterstaat wordt aandacht besteed aan de vele bezwaren tegen de verontreinigingsheffing voor woningen. Er wordt verbetering in het vooruitzicht gesteld, doch niet voor 1976.

Ten aanzien van het rijksbeleid kan worden opgemerkt dat de opbrengst van de rijksheffing bestemd is voor bijdragen in de kapitaalslasten voor afvalwaterzuiverings-technische werken waardoor *bestaande afvalwaterlozingen* op rijkswateren worden *gesaneerd*.

De heffing geldt ook voor lozing van effluent van een r.z.i. Dit geeft aanleiding tot een pertinent ongunstige beïnvloeding van de optimale aanpak van de afvalwaterzuiveringsproblematiek. Voorts is de heffingsregeling, doordat de regionale organen veelal de afvalwaterbehandeling uitvoeren, in strijd met de uitdrukkelijk bij herhaling uitgesproken bedoeling van het rijksheffingsstelsel zoals dat is voorgesteld bij de parlementaire behandeling van de WVO. In dit verband kan onder meer worden verwezen naar de M.v.A. aan de Tweede Kamer d.d. 18-10-67 waaruit blijkt, blz. 20, dat de *lasten* wegens exploitatiekosten van r.z.i.'s qua orde van grootte ongeveer zouden overeenstemmen met het heffingsbedrag voor *ongezuiverde* afvalwaterlozing op rijkswateren.

De opbrengst van de heffingen van de provinciale en regionale organisaties wordt in het algemeen bestemd voor financiering van de jaarlijkse kosten van het passieve en actieve oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer. Ik breng uiteraard niets nieuws als ik stel dat de ontwikkeling van de hoogte van deze heffingen verontrustend is te noemen. We horen geluiden als 'Uitkijken dat we ons niet arm zuiveren' en: 'Wanneer gaat het rijk bijdragen in onze kosten nu we de maximaal toelaatbaar te achten hoogte van de heffing hebben bereikt of zullen gaan bereiken.

In 1969 werd door de regering nog gesteld dat men per regio pas in aanmerking zou komen voor subsidie als de lasten een bedrag van f 12,50 per i.e. per jaar bereik-

ten, maar dat per bedrijfstak wellicht subsidie-verlening — let wel door het rijk — zou worden verleend uit hoofde van te geringe draagkracht. Thans wil ik met klem de door mij op 24 november 1970 ontwikkelde denkbeelden terzake van rijkssubsidie-verlening herhalen.

Subsidie zou geen soort armenzorg maar een bewust gekozen belangrijk stimuleringsmiddel dienen te zijn.

Subsidie dus niet in de eerste plaats ter afwenteling van te hoge lasten, maar ter bevordering van planmatig gekozen optimale oplossingen.

Het IMP en de regionale afvalwaterbestrijdingsplannen

Ingevolge artikel 33 van de WVO stelt de Minister van Verkeer en Waterstaat elke 5 jaar een indicatief meerjaren programma vast voor de bestrijding van de waterverontreiniging in ons land.

Het eerste plan zal wellicht binnenkort worden bekendgemaakt. De stof is nog niet openbaar en kan dus niet besproken worden. Reeds nu echter wil ik waarschuwen voor een *niet ongevaarlijke* tendens welke blijkt uit de al eerder door mij genoemde memorie van toelichting op de begroting van Verkeer en Waterstaat voor 1975 waarin op blz. 58 wordt gesteld: 'Het beleid met betrekking tot het waterkwaliteitsbeheer als onderdeel van het algemeen waterbeheer is voortdurend in ontwikkeling.

Zulks blijkt wellicht het beste uit de omstandigheid dat de doelstellingen die voor de bestrijding van de waterverontreiniging destijds in de memorie van toelichting op het ontwerp voor de WVO zijn genoemd hun algemene geldigheid weliswaar nog hebben behouden, doch dat de *overtuiging veld wint* dat deze doeleinden niet *bepert* zijn tot de directe belangen van de mens en de menselijke gemeenschap, maar evenzeer moeten zijn gericht op het belang van de *instandhouding* van de natuur, hetgeen in de doelstelling voor de waterhuishouding ook tot uiting komt.'

Dat is taal die politiek gezien 'in' is — maar die zich bij hantering in de praktijk voor de mens zowel ten aanzien van zijn directe als wat betreft zijn indirecte belangen in niet ongevaarlijke zin kan ontwikkelen. Als toch wel zeer sprekend aspect van deze zaak wil ik, uiteraard hier ten overvloede, erop wijzen dat het westen van ons land praktisch geheel bestaat dankzij voortdurend *tegen* de natuur gerichte maatregelen door en voor de mens. Denken we bijvoorbeeld aan het drooghouden van de gronden en de steeds noodzakelijke bestrijding van de verzilting van de wateren.

Thans overgaande naar de regionale afval-

waterbestrijdingsplannen meen ik te moeten opmerken dat door de wijze van totstandkoming en goedkeuring daarvan een door regionale politici wel *gewenst imperatief* karakter aan dergelijke plannen wordt gegeven.

Juist door ons technici kan echter, in navolging van de uitdrukkelijke bepaling van de wet terzake, niet genoeg de nadruk worden gelegd op het beslist *indicatieve* karakter dat afvalwaterbestrijdingsplannen moeten hebben en behouden.

Deze plannen immers worden in belangrijke mate gebaseerd op prognoses betreffende de toename van de bevolking en de ontwikkeling van de industrie.

Nu weten we één ding zeker en dat is dat blijken zal dat de werkelijke ontwikkelingen steeds in meer of minder belangrijke mate zullen afwijken van de prognoses. Bij de uitvoering van de afvalwaterbestrijdingsplannen zal op slagvaardige wijze aanpassing moeten kunnen geschieden op basis van de werkelijke ontwikkelingen, opdat de oppervlaktewaterkwaliteitsbeheerder metterdaad in staat is en blijft tot een optimale dienstverlening in de regio.

Besluit

Samenvattend en daarbij aandacht vragend voor enkele mijns inziens belangrijke aspecten van mijn voordracht, het volgende.

1. De WVO heeft een belangrijke positieve invloed uitgeoefend op het landelijk tot stand komen en uitvoeren van oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer.
2. Uitoefening van het oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer — zowel passief als actief — geschiedt, zij het in aanzet wel acceptabel, in veel te verbrokkeld verband.
3. Het oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer dient primair door hantering van het vergunningenbeleid te worden uitgeoefend.
4. Het voorbereiden, bouwen en beheren van afvalwaterzuiveringstechnische werken dient landelijk te worden gecoördineerd en begeleid.
5. Toekenning van rijksbijdragen voor de bouwkosten van de afvalwaterzuiveringstechnische werken is wenselijk.
6. De gemeenten dienen ten aanzien van de toelating tot de riolering en controle op bedrijfsafvalwaterlozingen vrouwen in de kwaliteitsbeheerders te stellen.
7. De rijksheffingen op effluënten van r.z.i.'s van de regionale kwaliteitsbeheerders zijn in strijd met het systeem van heffen zoals dat is voorgesteld bij de parlementaire behandeling van het ontwerp van de WVO.
8. De regionale heffingen worden zo hoog dat nadere bezinning op subsidiëring door het rijk nodig is (hiervoor ook onder punt 5).

9. Alhoewel de doeleinden van het oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer zeker mede betrekking kunnen hebben op het in stand houden van de natuur, dienen de directe en indirecte belangen van de mens in het algemeen steeds voorop te worden gesteld.

10. De afvalwaterbestrijdingsplannen moeten uitdrukkelijk een indicatief karakter hebben en behouden. Elk plan moet op slagvaardige wijze steeds kunnen worden aangepast aan de werkelijke ontwikkelingen in de regio.

Literatuur

- Plas, J. C. *Enige beleidstechnische aspecten van de sanerings- en zuiveringsmaatregelen t.a.v. industrieel afvalwater*. H₂O 21-1-'71, 4e jaargang nr. 2.
- Handelingen Eerste Kamer der Staten-Generaal, 4e vergadering, 11 november 1969.
- Unie van Waterschappen, nota over de bestuurlijke organisatie van de afvalwaterzuivering, febr. 1971.
- De studiegcommissie waterschappen, rapport 'het waterschap en zijn toekomst', 1974.
- Kerk, ir. J. v. d. *Waterbeleid, een blik vooruit*. H₂O 25-11-1971, 4e jaargang nr. 24.
- Rapport van een werkgroep milieueffingen, ingesteld door het bestuur van de PvdA, 1974.
- Zomerdijk, Henk. *Met rommelige situatie leren leven*. De Nederlandse Gemeente, 6 september 1974, nr. 36.
- Riolering en zuivering van afvalwater. Waterschapsbelangen, 12 januari 1972, nr. 1.
- Model-lozingsverordening riolering. Groene reeks nr. 13, 1974 van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.
- Gemeente en milieu. Blauwe reeks nr. 55, 1974 van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.
- Circular from the department of the environment, 2 dec. 1971. Reorganisation of water and sewage services.
- Memorie van toelichting rijksbegroting 1975, hoofdstuk Verkeer en Waterstaat.

